

Sygn. akt VII U 595/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 października 2022 roku

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Agnieszka Stachurska

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 6 października 2022 roku w Warszawie

sprawy I. C.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...)Oddział w W.

o przeliczenie emerytury

na skutek odwołania I. C.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

z dnia 8 kwietnia 2022 roku, znak: (...)

oddala odwołanie.

sędzia Agnieszka Stachurska

UZASADNIENIE

I. C. w dniu 16 maja 2022r. złożył odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z dnia 8 kwietnia 2022r., znak: (...) wydanej w przedmiocie odmowy ponownego ustalenia wysokości emerytury. Zarzucił brak wyliczeń emerytury według nowej wysokości, odniesienie do decyzji emerytalnej z 2016r., w której świadczenie zostało zawieszona, błędne odniesienie do tablic emerytalnych z 2022r. oraz z decyzji emerytalnej z 2016r., jak również brak waloryzacji składek emerytalnych.

Uzasadniając odwołanie, ubezpieczony wskazał, że błędne jest stanowisko organu rentowego, że na dzień złożenia wniosku, tj. 4 kwietnia 2022r., obowiązywała taka sama wysokość/wartość trwania życia, jak w okresie wydania decyzji emerytalnej z 2016r. W ocenie ubezpieczonego, ZUS powinien przeliczyć wysokość składek emerytalnych z uwzględnieniem kapitału początkowego, odjąć pobrane świadczenia emerytalne i podzielić to przez wartość tablic (aktualną w 2022r.), tj. 145,4 miesiący. Poza tym ZUS nie powinien w wydanej decyzji odwoływać się do decyzji z 9 września 2016r., która wskazywała na zawieszenie emerytury.

W konkluzji ubezpieczony wniósł o ponowne przeliczenie wysokości świadczenia emerytalnego z uwzględnieniem kwot zwaloryzowanych składek emerytalnych, kwoty kapitału początkowego oraz właściwych tablic trwania życia (odwołanie z dnia 10 maja 2022r., k. 3-6 a.s.).

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...)Oddział w W. wniósł o oddalenie odwołania na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., a uzasadniając swe stanowisko wskazał, że w dniu 27 lipca 2016r. ubezpieczony złożył wniosek o emeryturę w związku z osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego. Wskazane świadczenie zostało

przyznane decyzją z dnia 9 czerwca 2016r., począwszy od 1 lipca 2016r. i zostało wyliczone według tzw. nowych zasad. Z uwagi na to, że było ono mniej korzystne niż emerytura wcześniejsza, to jego wypłata została zawieszona.

W dalszej części organ rentowy zacytował art. 26 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z FUS i wskazał, że zarówno w dacie przejścia I. C. na emeryturę, tj. 27 lipca 2016r., jak i w dacie osiągnięcia obowiązującego wówczas dla ubezpieczonego powszechnego wieku emerytalnego, tj. 11 kwietnia 2016r., obowiązywała ta sama tablica średniego dalszego trwania życia kobiet i mężczyzn, wynikająca z Komunikatu Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 26 marca 2015r. w sprawie tablicy średniego dalszego trwania życia kobiet i mężczyzn (M.P. z 2016r., poz. 291). Parametr ten wynosił 207,1 miesiąca. Również w dniu, w którym ubezpieczony osiągnął 65 lat, tj. 11 czerwca 2015r., obowiązywała tablica średniego dalszego trwania życia wynikająca z Komunikatu Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 26 marca 2015r. w sprawie tablicy średniego dalszego trwania życia kobiet i mężczyzn, z tym że średnie dalsze trwanie życia dla osoby w wieku 66 lat i 1 miesiąc, tj. w wieku, w którym ubezpieczony przeszedł na emeryturę, wynosi 208,8 miesiąca. Jest to parametr mniej korzystny niż zastosowany parametr 207,1 miesiąca.

Dodatkowo organ rentowy podkreślił, że zgodnie z treścią art. 108 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, nie jest możliwe przeliczenie świadczenia, z uwzględnieniem średniego dalszego trwania życia wynikającego z aktualnej tablicy. Zgodnie z tym przepisem, jeżeli po dniu, od którego przyznano emeryturę określoną w art. 24 lub 24a, emeryt podlegał ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, wysokość świadczenia ulega ponownemu ustaleniu w sposób określony w ust. 2. Ubezpieczony nie podlegał jednak ubezpieczeniu emerytalnemu po przyznaniu emerytury w powszechnym wieku emerytalnym, dlatego zaskarżoną decyzją odmówiono ponownego przeliczenia emerytury (odpowiedź na odwołanie z dnia 2 czerwca 2022r., k. 21 a.s.).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

I. C., urodzony w dniu (...), złożył w dniu 11 maja 2010r. wniosek o wcześniejszą emeryturę, do której uzyskał prawo od dnia 11 czerwca 2010r., tj. od osiągnięcia wieku emerytalnego. W decyzji z dnia 1 czerwca 2010r., znak: (...), świadczenie zostało wyliczone jako emerytura mieszana (wniosek z dnia 11 maja 2010r., k. 1 – 9 akt organu rentowego; decyzja ZUS o przyznaniu emerytury z dnia 1 czerwca 2010r., k. 55-57 akt organu rentowego).

W dniu 27 lipca 2016r. ubezpieczony złożył wniosek o przeliczenie kapitału początkowego oraz o ponowne przeliczenie wysokości emerytury w związku z osiągnięciem pełnego wieku emerytalnego, zgodnie z art. 24 ust. 1b pkt 6 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z FUS (wniosek z dnia 14 lipca 2016r., k. 70 akt organu rentowego). Zakład Ubezpieczeń Społecznych(...) Oddział w W. w dniu 9 września 2016r. wydał decyzję znak: (...)w której od 1 lipca 2016r., tj. od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek, przyznał I. C. emeryturę w związku z osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego. Emerytura została obliczona przy uwzględnieniu kwoty zwaloryzowanego kapitału początkowego, kwoty zwaloryzowanych składek, sumy kwot pobranych emerytur, a także średniego dalszego trwania życia wynoszącego 207,10 miesięcy. Jej wysokość okazała się niższa niż emerytura wcześniejsza, dlatego wypłatę świadczenia zawieszono (decyzja z dnia 9 września 2016r., k. 73-74 akt organu rentowego).

I. C. po przyznaniu emerytury nie podlegał ubezpieczeniu emerytalno – rentowemu (zestawienie okresów podlegania ubezpieczeniu emerytalno – rentowemu, nienumerowana karta akt organu rentowego).

Ubezpieczony w dniu 4 kwietnia 2022r. złożył do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...)Oddział w W. wniosek o ponowne obliczenie emerytury z uwzględnieniem przeliczonego kapitału początkowego oraz z zastosowaniem najkorzystniejszego średniego dalszego trwania życia (wniosek z dnia 4 kwietnia 2022r., k. 75-76 akt organu rentowego). Organ rentowy w dniu 8 kwietnia 2022r. wydał dwie decyzje:

- znak: (...) -2004, w której odmówił ponownego ustalenia kapitału początkowego na dzień 1 stycznia 1999r., ponieważ po wydaniu decyzji z dnia 8 września 2016r. o ponownym ustaleniu kapitału początkowego, nie nastąpiły zmiany ustawy mające wpływ na wysokość kapitału początkowego;

- znak: (...), w której odmówił ponownego ustalenia wysokości emerytury, a uzasadniając decyzję powołał się na treść art. 26 ust. 6 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, który przewiduje, że jeżeli jest to korzystniejsze dla ubezpieczonego, do ustalenia wysokości emerytury stosuje się tablice trwania życia obowiązujące w dniu, w którym ubezpieczony osiągnął wiek emerytalny wynoszący 65 lat dla mężczyzn. Organ rentowy wskazał również, że średnie dalsze trwania życia uwzględniane przy obliczaniu emerytury na podstawie art. 24 ustala się na dzień zgłoszenia wniosku o emeryturę, jeżeli wniosek zgłoszono w miesiącach następujących po miesiącu, w którym został osiągnięty wiek emerytalny albo na dzień osiągnięcia wieku emerytalnego, jeżeli wniosek został zgłoszony w miesiącu osiągnięcia tego wieku lub przed miesiącem, w którym został osiągnięty wiek emerytalny. Ubezpieczony osiągnął wiek emerytalny wynoszący 66 lat i 1 miesiąc w dniu 11 kwietnia 2016r., natomiast wniosek o emeryturę złożył w dniu 27 lipca 2016r., czyli po miesiącu, w którym został osiągnięty wiek emerytalny. Wartość średniego dalszego życia na dzień złożenia wniosku i na dzień ukończenia podwyższonego powszechnego wieku emerytalnego ma taką samą wartość. W związku z powyższym wysokość świadczenia nadal pozostaje ustalona z uwzględnieniem średniego dalszego trwania życia wynoszącego 207,10 miesięcy, zgodnie z decyzją o przyznaniu emerytury z 9 września 2016r. (decyzja z dnia 8 kwietnia 2022r., znak: (...), k. 77 akt organu rentowego; decyzja z dnia 8 kwietnia 2022r., znak: (...) - 2004, nienumerowana karta akt kapitałowych).

Powyższy stan faktyczny, który nie był sporny, Sąd ustalił na podstawie powołanych dokumentów zgromadzonych w aktach organu rentowego. Dokumenty te, pochodzące od stron sporu i niekwestionowane przez nie, nie budziły zastrzeżeń i zostały ocenione jako wiarygodne.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Rozpoznanie sprawy w analizowanym przypadku nastąpiło na posiedzeniu niejawnym. Taką możliwość daje art. 148¹ § 1 k.p.c. (Dz. U. z 2021r., poz. 11), który przewiduje, że sąd może rozpoznać sprawę na posiedzeniu niejawnym, gdy pozwany uznał powództwo lub gdy po złożeniu przez strony pism procesowych i dokumentów, w tym również po wniesieniu zarzutów lub sprzeciwu od nakazu zapłaty albo sprzeciwu od wyroku zaocznego, Sąd uzna – mając na względzie całokształt przytoczonych twierdzeń i zgłoszonych wniosków dowodowych – że przeprowadzenie rozprawy nie jest konieczne. W przedmiotowej sprawie okoliczności istotne w sprawie zostały wyjaśnione i ostatecznie ustalone poprzez dowody przeprowadzone na posiedzeniu niejawnym. Nie było więc potrzeby wyznaczania rozprawy, tym bardziej że strony o to nie wnosiły. W tych okolicznościach Sąd na podstawie powołanego przepisu ocenił, że wyznaczenie rozprawy nie jest konieczne, co w konsekwencji pozwoliło na rozpoznanie sprawy i wydanie rozstrzygnięcia na posiedzeniu niejawnym. O takim sposobie załatwienia sprawy Sąd wcześniej uprzedził strony, powołując się dodatkowo na art. 15 zzs¹ ustawy z dnia 2 marca 2020r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem (...)19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2020r., poz. 1842) i udzielając stronom tygodniowego terminu na złożenie pism procesowych prezentujących ich stanowiska w sprawie (k. 30-31 a.s.).

Przechodząc do rozważań dotyczących zasadności odwołania, w pierwszej kolejności przywołać należy treść art. 26 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2022r., poz. 504, zwana dalej ustawą emerytalną). Przepis ten przewiduje, że emerytura stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia ustalonej w sposób określony w art. 25 przez średnie dalsze trwanie życia dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę danego ubezpieczonego, z uwzględnieniem ust. 5 i art. 183 (ust. 1). Wiek ubezpieczonego w dniu przejścia na emeryturę wyraża się w ukończonych latach i miesiącach (ust. 2). Średnie dalsze trwanie życia ustala się wspólnie dla mężczyzn i kobiet oraz wyraża się w miesiącach (ust. 3). Prezes Głównego Urzędu Statystycznego ogłasza w formie komunikatu w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” corocznie w terminie do dnia 31 marca tablice trwania życia, z uwzględnieniem ust. 3, dla wieku ubezpieczonych określonego w myśl ust. 2 (ust. 4). Tablice, o których mowa w ust. 4, są podstawą przyznawania emerytur na wnioski zgłoszone od dnia 1 kwietnia do dnia 31 marca następnego roku kalendarzowego, z uwzględnieniem ust. 6 (ust. 5). Jeżeli jest to korzystniejsze dla ubezpieczonego, do ustalenia wysokości emerytury

zgodnie z ust. 1 stosuje się tablice trwania życia obowiązujące w dniu, w którym ubezpieczony osiągnął wiek emerytalny wynoszący 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn (ust. 6).

Średnie dalsze trwanie życia, o którym mowa w cytowanym przepisie, to wielkość statystyczna, która określa przeciętny okres, jaki zazwyczaj, statystycznie upływa od ustalenia prawa do emerytury do dnia śmierci ubezpieczonego. W gruncie rzeczy chodzi o ustalenie przewidywanego okresu pobierania przez daną osobę emerytury i równomiernego rozłożenia zgromadzonych składek i ewentualnie kapitału początkowego w ramach tego okresu. Średnie dalsze trwanie życia wyrażane jest w miesiącach i ustalane wspólnie dla kobiet i mężczyzn. Wynika ono z komunikatu Prezesa GUS w sprawie tablicy średniego dalszego trwania życia dla kobiet i mężczyzn, ogłaszanego corocznie w terminie do 31 marca. Ogłoszone w ten sposób tablice mają zastosowanie do emerytur przyznawanych od 1 kwietnia do 31 marca następnego roku. Im wskazany tam okres średniego dalszego trwania życia dla osoby w wieku ubezpieczonego przechodzącego na emeryturę jest dłuższy, tym emerytura jest niższa. Oznacza to tym samym, że im później nastąpi przejście na emeryturę, tym większa będzie jej wysokość.

Ustalenie, z jakiej daty należy zastosować wskaźnik średniego dalszego trwania życia do obliczenia wysokości emerytury, wymaga analizy ogólnych przepisów dotyczących momentu nabycia i wypłaty świadczeń. Zgodnie z art. 100 ust. 1 ustawy emerytalnej, prawo do świadczeń określonych w ustawie powstaje z dniem spełnienia wszystkich warunków wymaganych do nabycia tego prawa. Niewątpliwie jednak samo spełnienie przesłanek warunkujących prawo do świadczenia nie stanowi jeszcze podstawy do jego wypłaty. Podstawę taką stanowi wniosek o przyznanie i wypłatę świadczenia. O ile więc ocena spełnienia warunków do nabycia prawa do świadczenia następuje według przesłanek obowiązujących w dacie spełnienia ostatniej z nich, o tyle określenie wysokości świadczenia związane jest z datą złożenia wniosku o jego wypłatę. Wynika to wprost z treści art. 25 ust. 1 ustawy emerytalnej, zgodnie z którym podstawę obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24, stanowi kwota składek na ubezpieczenie emerytalne, z uwzględnieniem waloryzacji składek zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury, z waloryzowanego kapitału początkowego określonego w art. 173-175 oraz kwot środków zewidencjonowanych na subkoncie, o którym mowa w art. 40a ustawy.

Z przedstawionych powyżej rozważań wynika, że zamysłem ustawodawcy przy wprowadzaniu przepisu umożliwiającego wyliczenie wysokości emerytury w oparciu o aktualną tablicę średniego dalszego trwania życia jest złożenie wniosku o przyznanie świadczenia. Ubezpieczony w dniu 11 maja 2010r. złożył do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych(...) Oddział w W. wniosek o wcześniejszą emeryturę. Następnie w dniu 27 lipca 2016r. wystąpił z wnioskiem o emeryturę z tytułu osiągnięcia powszechnego wieku emerytalnego, do której prawo uzyskał od dnia 1 lipca 2016r. W dacie przejścia ubezpieczonego na emeryturę (tj. w dacie, w której została wydana decyzja przyznająca świadczenie - 27 lipca 2016r.) obowiązywała tablica średniego dalszego trwania życia kobiet i mężczyzn wynikająca z Komunikatu Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 25 marca 2016r. w sprawie tablicy średniego dalszego trwania życia kobiet i mężczyzn (M.P. z 2016r., poz. 291). Parametr ten wynosił wówczas 207,1 miesiąca dla osób w wieku 66 lat i 1 miesiąca, tj. w wieku, w którym ubezpieczony przeszedł na emeryturę, i był korzystniejszy niż ten parametr, na jaki wskazuje art. 26 ust. 6 ustawy emerytalnej. Z przepisu tego wynika możliwość ustalenia wysokości emerytury z zastosowaniem tablic trwania życia obowiązujących w dniu, w którym ubezpieczony osiągnął wiek emerytalny wynoszący 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn. W przedmiotowej sprawie, kiedy ubezpieczony osiągnął właśnie 65 lat (było to w dniu 11 czerwca 2015r.) obowiązywał Komunikat Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 26 marca 2015r. w sprawie tablicy średniego dalszego trwania życia kobiet i mężczyzn (M.P. z 2015r., poz. 296). Zgodnie z nim średnie dalsze trwanie życia dla osób w wieku 66 lat i 1 miesiąc, a więc w wieku, w którym ubezpieczony przeszedł na emeryturę, wynosiło 208,6 miesięcy i oczywiście było mniej korzystny niż to, które przyjął organ rentowy, a czego ubezpieczony po otrzymaniu decyzji z dnia 9 września 2016r. nie kwestionował.

Aktualnie, tylko z uwagi na to, że I. C. w roku 2022 złożył wniosek o przeliczenie świadczenia, nie ma podstaw do tego, aby zwaloryzować składki i przyjąć inne parametry średniego dalszego trwania życia niż te wcześniej wskazane. W tym zakresie organ rentowy słusznie wskazał na treść art. 108 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Przepis ten wskazuje, że jeżeli po dniu, od którego przyznano emeryturę określoną w art.

24 lub 24a, emeryt podlegał ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, wysokość świadczenia ulega ponownemu ustaleniu w sposób określony w ust. 2. Emerytury obliczone według zasad określonych w art. 26 powiększa się o kwotę wynikającą z podzielenia składek zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego po dniu ustalenia prawa do emerytury, o której mowa w art. 24 i 24a, i zwaloryzowanych zgodnie z art. 25 przez wyrażone w miesiącach średnie dalsze trwanie życia ustalone dla wieku danego ubezpieczonego w dniu złożenia wniosku o przeliczenie wysokości emerytury, z uwzględnieniem ust. 4 i 5. W przeliczeniu na podstawie art. 108 zastosowanie ma wskaźnik aktualny dla średniego dalszego trwania życia ustalonego dla wieku danego ubezpieczonego w dniu złożenia wniosku o przeliczenie wysokości emerytury.

W przypadku ubezpieczonego zastosowanie ww. przepisu nie mogło mieć miejsca, gdyż I. C. nie podlegał ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu po przyznaniu emerytury w powszechnym wieku emerytalnym, a tylko w takim przypadku, np. gdyby miał zawieszoną wypłatę emerytury z powodu kontynuowania zatrudnienia, to po ustaniu przyczyny zawieszenia wypłaty świadczenia, czyli po rozwiązaniu stosunku pracy, można byłoby dokonać przeliczenia wysokości emerytury zgodnie z cytowanym przepisem. W innym wypadku, jeśli w przypadku określonego emeryta nie zachodzi sytuacja kontynuacji zatrudnienia i emeryt po przyznaniu emerytury, nie podlega ubezpieczeniu emerytalno – rentowemu, to taki zabieg jest wykluczony.

Dodać należy jeszcze, że do emerytury przyznanej I. C. nie stosuje się zasad ponownego przeliczenia świadczenia określonych w art. 110 i 111 ustawy emerytalnej. Dotyczą one bowiem emerytury określonej w art. 53. Przy czym przesłanką przeliczenia tego świadczenia jest wskazanie podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne lub ubezpieczenia emerytalne przypadającą w całości lub w części po przyznaniu świadczenia, a nowy wyższy wskaźnik wysokości podstawy wymiaru, mnoży się przez kwotę bazową ostatnio przyjętą do obliczenia świadczenia.

Jeśli chodzi natomiast o argumenty natury ogólnej, przedstawione przez ubezpieczonego w piśmie z dnia 31 sierpnia 2022r., a dotyczące pokrzywdzenia przez obowiązujący system emerytalny osób, które opłacają wyższe składki, to Sąd ich nie rozważał, gdyż jedynym, co wymagało w przedmiotowej sprawie analizy, była możliwość przeliczenia emerytury I. C. w świetle obowiązujących przepisów. Fakt skrócenia średniego trwania życia wskutek pandemii (...)19 nie ma także żadnego znaczenia w przedmiotowej sprawie, gdyż po to, aby można było świadczenie przeliczyć, m.in. przy uwzględnieniu innych tablic średniego dalszego trwania życia, musi istnieć ku temu określona podstawa prawa, takiej zaś w analizowanym przypadku brak.

Mając na uwadze powyższe, Sąd orzekł na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. o oddaleniu odwołania.